

Regeringen, Miljödepartementet
m.miljoprovningsenheten@regeringskansliet.se
M2022/01389

Yttrande av SOU 2022:33 Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen

Länsstyrelsens inställning

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att utredningens förslag överlag är bra och bör införas. En väl fungerande miljöprövningsprocess är en förutsättning för att hela miljölagstiftningen ska fungera. Miljöprövningsprocessen är en komplex process med många inblandande aktörer och en omfattande lagstiftning.

En viktig punkt för att få rätt genomslag är resursfrågan. Det bör avsättas särskilda resurser för omprövning, översyn och för de ökade kraven i samråden hos länsstyrelserna.

Nya regler för ändringstillstånd och förenkling av villkorsändringar är bra. Som det har varit nu har det varit onödigt svårt. En farhåga är dock att det kan bli svårt att få en helhet vid tillsynen om verksamheten har flera parallella tillstånd, beslut och domar. Det måste vara lätt att bedriva tillsyn efter tillstånden. Möjlighet att förlänga utgående tillstånd upp till tre år är bra, med de förbehåll som föreslås.

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget om en klimatstyrka

Enklare regler för att ändra en verksamhet, kap 4

Det införs enklare regler för ändringstillstånd 4.1.1.

Länsstyrelsen instämmer med utredningens förslag. Länsstyrelsen delar bilden om att det varit både otydligt och oförutsägbart hittills vad som gällt för prövning av ändringstillstånd då det varit ett stort tolkningsutrymme, och att reglerna behöver förenklas.

Gränsen mellan tillstånds- och anmälningsplikt tydliggörs 4.1.2

Länsstyrelsen anser att ett förtydligande av gränsen mellan tillstånds- och anmälningsplikt är bra. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning

att det gjort tidsödande bedömningar av tillståndets innebörd kopplat till tolkning av vad det allmänna villkoret rymmer såsom systemet ser ut nu. Länsstyrelsen anser att vägledande myndigheter bör ta fram vägledning inom området, t.ex. flera olika exempel på vad som ska anmälas respektive sökas tillstånd för. I utredningen nämner man bl.a. en kraftig ökning av trafikbelastningen (s.117), som ett exempel på som kan kräva tillstånd. Flera typexempel är bra och även kriterier för bedömning av betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsens uppfattning är att utredningen överskattar hur enkelt det är att bedöma betydande miljöpåverkan. Det kommer därför behövas bättre och tydligare vägledning för hur begreppet betydande miljöpåverkan ska tolkas så det blir en likriktad bedömning.

Utrymmet att ändra villkoren för en verksamhet blir större
Länsstyrelsen anser att det är positivt.

Obligatorisk omprövning för moderna miljövillkor, kap 5.

Tidsbegränsning som huvudregel inför inte, 5.1.1

I förarbetena till miljöbalken anför man att en fördel med tidsbegränsade tillstånd är att de inom ramen för prövningsystemet medför automatiska och regelbundna omprövningar och att det därmed blir en motiverad uppdatering av villkoren, däribland att bästa möjliga teknik används.

I utredningen lyfts de skäl till varför man valt att tidsbegränsning som huvudregel inte införs, bl.a. att äldre tillstånd skulle vara tvungna att omprövas på ganska kort period för att inte snedvrیدا konkurrensen samt kräva stora resurser av prövningsmyndigheterna. Samtidigt så kommer de andra alternativen, med översyn och omprövning, också kräva stora resurser. Länsstyrelsen saknar dock ett resonemang i utredningen över tidsbegränsning som huvudregel med en längre omprövningstid för äldre tillstånd. Hade det gått att se över det branschvis för att inte snedvrیدا konkurrensen eller andra möjligheter? Länsstyrelsen kan dock inte göra bedömningen vilket system som varit mest effektivt för att åstadkomma en grön omställning.

Möjligheten att tidsbegränsa tillstånd finns redan i dag, och har framförallt tillämpats vad gäller tillstånd till täkter, vindkraft, fiskodlingar och deponier, och kommer kvarstå, dock ej som huvudregel. Men att möjligheten finns kvar för dessa branscher är bra, och här har utarbetats en praxis.

Obligatorisk omprövning av miljöfarlig verksamhet för moderna miljövillkor införs, 5.1.2

Utredningen föreslår nu en bortre gräns för omprövning på 40 år men att tillståndsmyndigheten får bestämma tiden för omprövning till en kortare

period än 40 år. Länsstyrelsen anser att tidsspannet på 40 år är lång tid, 30 år låter mer rimligt. Särskilt för verksamheter med äldre miljöskyddstillstånd behövs tydligare regler som skyndar på omprövningen av dessa.

Obligatorisk omprövning för moderna miljövillkor införs inte för vattenverksamheter, 5.1.3

Länsstyrelsen instämmer i att det i dagsläget inte är möjligt med en generell omprövning av vattenverksamheter efter 40 år. Länsstyrelsen har inte kunskaper om alla pågående vattenverksamheter som krävs för att kunna se till att detta efterlevs. Flertalet pågående vattenverksamheter saknar idag även tillstånd.

Även om det inte är möjligt med en generell omprövning av vattenverksamheter finns det dock ett mycket stort behov av att ompröva alla markavvattningsföretag. Att utredningen inte berör denna fråga vad gäller omprövning av dessa gamla markavvattnings-tillstånd är en stor brist. I Kronobergs län finns väldigt många markavvattningsföretag där vissa är aktiva men väldigt många är också vilande där det inte varit någon aktivitet på väldigt lång tid. Den utförda markavvattning har en mycket stor negativ miljöpåverkan när landskapets vattenhållande förmåga har tagits bort, vilket på flertalet ställen medför att markerna läcker metan, koldioxid och näringsämnen när de inte längre hålls blöta. Liknande krafttag som görs inom Nationella planen för miljöanpassning av vattenkraft behöver därför också tas för att ompröva markavvattningsföretagen.

Vid en omprövning kan de markavvattningsföretag som ännu är viktiga för omkringliggande verksamheter behållas, medan övriga i stället kan få ge den miljönytta som behövs för att klara framtida klimatförändringar och för att uppnå miljömål som exempelvis *Ingen övergödning* och *Myllrande våtmarker*.

Tillsynsmyndigheten ska göra översyn av tillstånd, 5.1.5

Länsstyrelsen är positiv till att en översyn ska göras men anser att mer ansvar bör läggas på verksamhetsutövaren. Utredningen skriver att en förutsättning är att verksamhetsutövaren inför översynen tar fram de uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver. För att få till en likriktad tillsyn i landet bör vägledande myndigheter ta fram en vägledning om vilka uppgifter som verksamhetsutövaren ska lämna in samt kriterier för själva översynen. Ett förslag kan vara att verksamhetsutövaren lämnar uppgifterna via miljörapporteringen. Det är positivt att en omprövningsdom innebär att de moderna miljövillkoren gäller direkt som en del av befintligt tillstånd.

Möjlighet till giltighetsförlängning av befintliga tidsbegränsade tillstånd införs, 5.1.8

Länsstyrelsen anser att förslaget är bra med de förbehåll som föreslås. Förslaget skulle vara möjligt att genomföra ganska omgående utan att man behöver samordna med övriga förslag.

Myndigheternas roll i miljöprövningen, kap 6.

Stärk länsstyrelsens roll som nav och aktiv samrådspart, 6.1.1

Det är av vikt att verksamhetsutövaren tar ansvar för att tidigt ta fram ett bra underlag och att det blir tydligt att det fortfarande är verksamhetsutövaren som har huvudansvaret för samrådsprocessen. Genom att också koppla detta till möjligheten att avvisa en ansökan när den väl kommit in får vi ett system där prövningen fokuserar mindre på behovet av kompletteringar och mer på avvägningarna som ska göras.

Länsstyrelsen ska i ett tidigt skede bidra med bedömning av väsentlig miljöpåverkan som verksamheten kan ha. Länsstyrelsen kommer att behöva tydlig vägledning i bedömningen från andra myndigheter och det behöver bli tydligt att länsstyrelsen inte är bunden av den utan kan göra tillägg till den utifrån ytterligare kunskap som kommer fram vid framtagandet av underlag (t.ex. om skyddade arter upptäcks och noggrannare utredningar behövs för påverkan av dessa).

Det ska dock inte glömmas bort att verksamhetsutövare trots detta kan låta bli att göra en del av de undersökningar som länsstyrelsen anser ska vara med vilket ändå resulterar i att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras i ett senare skede.

En förutsättning för att förslaget ska ge önskad effekt är att länsstyrelsernas resurser förstärks.

Utöka kraven på samrådsredogörelsen, 6.1.2

Det är bra att länsstyrelsen i avgränsningssamrådet ska klargöra vilka de väsentliga miljöeffekterna är av verksamheten. Här läggs dock ett stort ansvar på länsstyrelserna att bedöma och säkerställa att verksamhetsutövarna lämnar in rätt underlag för att kunna beskriva miljöeffekterna. Det är även bra att det blir ett utökat krav på samrådsredogörelsen i avgränsningssamråd. Länsstyrelsen bedömer att förslaget på ett bättre sätt kommer säkerställa att synpunkter beaktas och bemöts innan ansökan lämnas in till domstolen. Något som väsentligt bör korta ned handläggningstiden i domstolen. I dagsläget krävs för vattenverksamheter ofta flera yttrandevändor innan huvudförhandling kan hållas.

För länsstyrelsens del innebär förslaget även att mer tid behöver läggas på samrådsfasen och mindre tid i själva prövningsprocessen. Mer

resurser behöver då avsättas till länsstyrelserna då det i dagsläget inte går att få ersättning för den tid som länsstyrelsen lägger i samrådet, medan ersättning går att begära för rättegångskostnader i vattenverksamhetsmål.

Vidare ställer förslaget ganska stora krav på hög kompetens hos länsstyrelsens handläggare för att kunna avgöra de väsentliga miljöeffekterna av verksamheterna som många gånger är komplexa. Detta är inget en nyutexaminerad klarar av och resurser till länsstyrelserna behöver därför avsättas så att kompetent personal kan behållas. I och med genomförandet av den Nationella planen för omprövning av vattenkraften har det blivit en väldigt stor efterfrågan på kompetent personal som kan hantera vattenverksamhetsfrågorna.

Gällande rätt för statliga förvaltningsmyndigheternas roll som remissmyndighet och part, 6.3

I frågor om vattenverksamhet anser Länsstyrelsen att Kammarkollegiet har haft en mycket viktig roll i att driva fram praxis på de områden där detta saknats. Därför är det mycket viktigt att Havs- och vattenmyndigheten, om de ska överta denna roll, kan avsätta de resurser som krävs för att stötta länsstyrelserna i att skapa praxis i samma utsträckning som Kammarkollegiet har gjort tidigare. Särskilt vad gäller omprövning av vattenverksamheter där det finns ett stort behov av ytterligare praxis.

Ett särskilt stöd till klimatprojekt, kap 8.

En klimatstyrka ger länsstyrelsen handläggarstöd, 8.1.1

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om att en klimatstyrka bildas, i enlighet med utredningens förslag. Vi vill dock framhålla följande viktiga aspekter i syfte att förbättra förslaget ytterligare.

Den första aspekten rör att vi ser ett behov av att klimatstyrkan, utöver utredningens förslag, har mandat och resurser att utveckla handläggningsarbetet inom länsstyrelserna kopplat till klimatfrågor.

Den andra aspekten rör kompetensbehovet inom den föreslagna klimatstyrkan. Vi ser ett behov av att gruppen också har den typ av kompetens som finns inom gruppen Klimat- och energisamordnare eller motsvarande medarbetare inom länsstyrelserna. De har genom sina arbetsuppgifter ofta en nära samverkan med aktörer som ligger längst fram inom klimatområdet, inom insatser för t.ex. koldioxidinfångning och vätgasproduktion. De har därmed kompetens och erfarenheter som behövs vid handläggning av ärendegrupper som omfattar ny teknik.

Länsstyrelsen anser dock att klimatsstyrkan inte behöver koncentreras till en enskild länsstyrelse. Med dagens teknik bör man istället fokusera på att hitta rätt kompetens och erfarenhet. På så sätt kan man sprida kompetenserna på flera län och minska risken för kompetenstapp på enskilda länsstyrelser.

Ett kunskapscentrum samlar miljötekniskt kunnande, 8.1.2

Länsstyrelsen stödjer även förslaget om att bilda ett kunskapscentrum vid Energimyndigheten.

Förslaget innebär att Energimyndigheten får uppgiften, och att samverkan ska ske med Naturvårdsverket. Länsstyrelsen vill understryka vikten av en aktiv samverkan med Naturvårdsverket. I dagsläget finns det en utvecklingspotential för Naturvårdsverket och Energimyndigheten när det gäller samordning. Hanteringen av t.ex. stöden för elektrifieringspiloter och Klimatklivet samordnas inte tillräckligt mellan dessa myndigheter, vilket leder till otydligheter och merarbete för målgruppen för dessa stöd och för andra berörda myndigheter.

Beskrivning av ärendet

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Malin Almqvist med miljöskydds-handläggare Susanne Leijon som föredragande.

I den slutliga handläggningen har också Anders Brännström, t.f. chef för miljöskyddsenheten, Maria Levin, chef för miljöavdelningen, Henrik Skanert, miljöjurist, Elin Wallquist, vattenhandläggare, Ingunn Tryggvadotter, naturskyddshandläggare och Per-Anders Persson, klimat- och energisamordnare medverkat.